

Dynamisme - Evenwicht

Leo Jacobs is een “fenomeen” binnen de waaier van de hedendaagse schilders. Net zoals Jean Dubuffet er een was in zijn tijd. Hun manier om het schilderen te benaderen, die trouwens erg verschillend is, heeft de plastische kunst doen overhellen naar een nieuwe sfeer. Na eeuwen praktijkervaring, kan men begrijpen dat het lijkt alsof alle wegen al bewandeld zijn. Deze veel bewandelde paden zijn verhard door het veelvuldig gebruik ervan en we kunnen daarom enkel toejuichen dat mensen zoals Picasso, Chirico, Kandinsky of Dubuffet hier enig reliëf aanbrenge(n).

Waarom deze vergelijking tussen Jean Dubuffet en Leo Jacobs ? Een gelukkig toeval ligt hier aan de oorsprong. Op het ogenblik dat mijn bedenkingen over het werk van Leo Jacobs vorm kregen, heb ik kennis genomen van het schitterende album van Marcel Paquet, gewijd aan het werk van Jean Dubuffet. Een uitgesproken gemeenschappelijke oriëntatie is mij hierin duidelijk geworden. Zij het dat deze parallel Dubuffet - Jacobs slechts tijdelijk is.

Laten we mekaar goed verstaan. De twee oeuvres hebben niets vergelijkbaars, maar zij worden wel geanimeerd vanuit dezelfde geestdrift, getint met dezelfde durf en ingebouwde risico's. Beiden zijn vernieuwende en energieke artiesten, die een anti-culturele richting hebben gekozen, ver van de academische opleidingen; twee artiesten die de esthetiek in vraag stellen, die tijdens de creatie van het werk bezeten zijn door een kracht die hen overstijgt, die bezit neemt van lichaam, armen en ogen.

We onderscheiden eveneens andere vergelijkingspunten. Met een verschil van exact een halve eeuw - de ene geboren in 1901, de andere in 1951 - voltooiden beiden schitterende studies die zij combineerden met een kunstacademische opleiding en het schildersatelier. Dubuffet vinden we terug in de onderhandelingswereld, Leo Jacobs studeerde af als burgerlijk ingenieur. Dit voert hen doorheen heel de wereld. Intussen volgen huwelijk en kinderen.

Eens de 40 gepasseerd, wanneer de materiële bekommernissen zijn vervaagd, zoeken beiden hun jeugdliefde, het schilderen, op. Voor de eerste wordt dit een exclusieve bezigheid, voor de tweede een deeltijdse activiteit, zij het zeer opslorpend. Leo Jacobs is vastberaden om hiermee verder te gaan, het atelier in zijn tuin getuigt hiervan.

Projectie en geheugen.

“Alle handelingen zijn goed als ze natuurlijk zijn, de aangeleerde zijn steeds fout.”

Sacha Guitry

Het gestuele oeuvre van Leo Jacobs, zoals men zijn schilderkunst kan benoemen, is bevrijd van alle beredeneerde acties, losgeweekt van de belemmeringen van tijd en plaats. Zin verwijderen De

doeken zijn hoofdzakelijk dynamisch, het resultaat van een voortdurende improvisatie. Men kan echter niet spreken van een aarzelende of toevallige gebarentaal.

Men kan niet ontkennen dat het gestuele en het toeval sterk aanwezig zijn. De gestualiteit is nooit onbeheerst en het toeval verstart op het ogenblik dat de kunstenaar dit nuttig acht. Een afgewerkt doek is het resultaat van een bereikt en door de kunstenaar aanvaard evenwicht, net zoals de keuze van de kleuren en de basisoriëntatie van het doek bewust gekozen zijn. Door deze bewuste keuze wordt het toeval ontdaan van elke toevalligheid.

Het gebeurt dat de handeling wordt gedictieerd door de herinnering aan een beeld. Zo kunnen de doeken voorstellingen weergeven die door het oog van de kunstenaar werden opgenomen in zijn onderbewustzijn, buiten zijn weten om.

Zo wordt duidelijk dat de snelheid en de spontaneïteit van de handeling de groei van de zeggingkracht in een werk van Leo Jacobs niet in de weg staan. Alles gebeurt op deze wijze, schijnbaar ongecontroleerd, zoals het geheugen van de geziene zaken en de projectie ervan op het doek werken als elementen van de figuratie zelf.

De hand, daarna het oog.

“Het oog is steeds bereid geloof te hechten aan wat men het zegt, als het met voldoende overtuigingskracht wordt gezegd.”

Samuel Butler

Het impulsieve gebaar overheerst het denken, hierdoor verplicht Leo Jacobs het oog om het resultaat te aanvaarden. Door een dominerende picturaliteit anticipeert de handeling op de functie van het oog. De actie neemt een lengte voorsprong op het verstand maar plooit zich eveneens naar de wensen van het “schilderij”. Het is niet de eerste keer dat zulk een gedrag het resultaat bepaalt, dat de actie het spel leidt.

Men kan zich de vraag stellen, zoals anderen reeds hebben gedaan, of het hier om een geniale, dan wel een idiote handeling gaat. In het geval van Dubuffet, heb ik de volgende uitspraak onthouden van Marcel Paquet : “Wat de hand hier heeft gedaan, wist het oog niet”. Hierin zit heel de filosofie van Jacobs' oeuvre vervat, waardoor het picturale gebaar aan belang wint. Deze werkwijze bevrijdt de kunstenaar echter niet van de uitdaging een rijkelijk en evenwichtig werk af te leveren.

Bewogen door een schijnbaar wild dynamisme, moeten we echter vaststellen dat het doek geen enkele zwakheid duldt, en dat het, meer nog dan in andere creatieve activiteiten, zijn eigen wetmatigheid oplegt.

Citeren we Leo Jacobs : “ *Hoe dichter een werk zijn eindstadium bereikt, hoe meer ik vrees om het vleugellam te maken. De kleinste verkeerde actie kan een doek onherroepelijk beschadigen, het werk onrecupereerbaar maken. De meest delicate interventies komen pas helemaal op het einde. Men wil*

steeds verder gaan, een beter, krachtiger en overtuigender werk maken. Een van de delicaatste momenten van de gebruikte werkwijze - het kan de meest belangrijke beslissing van de artiest zijn - bestaat erin niets meer te wijzigen. Niet meer tussenbeide komen betekent dat het doek een bestaansrecht heeft, dat de actie beëindigd is. Dit is steeds een moeilijk beslissing.”

Doorzichtigheid en frisheid

“De aandacht is de graveernaald van het geheugen”

Duc de Lévis

De realisatie van een werk van Leo Jacobs vergt van de schilder een enorme inspanning. Zijn doeken ontstaan in die spanning en de schilder moet zich in een verheven toestand bevinden, in staat om al zijn middelen aan te wenden. Hij moet echter zeer waakzaam blijven. De kleuren, de penseeltrekken, de vormen komen plotseling tevoorschijn, sterker dan ze werden aangebracht. Elke handeling is een element van orde of van wanorde, van evenwicht of onhandigheid. Deze werkwijze tolereert geen misstappen.

“Het is een zeer vermoeiende activiteit. Ik ben uitgeput na elke sessie. Ik beseft dat ik steeds in beweging ben voor mijn doek door me ervan te verwijderen, het te benaderen, het te bekijken, de voorkant of langs opzij, van de andere kant, van boven, van beneden. Mijn vermoeidheid is niet het gevolg van deze fysieke handelingen tijdens het creatieproces, maar eerder het gevolg van de geestelijke bevrijding.”

Spanning, aandacht, een voortdurende bezorgdheid om zijn doek af te werken en, terzelfdertijd, een onophoudelijk afwijzen van de normen van een conventionele creatie zijn de specifieke ingrediënten die Jacobs gebruikt om zijn werk de juiste kracht te geven.

De actie van Leo Jacobs is vergelijkbaar met een vulkaanuitbarsting, een explosie van positieve, creërende kracht. Ogenscheinlijk lijkt het vormingsproces kinderachtig eenvoudig maar kunstenaars weten dat deze bewering geen steek houdt. De eerste sporen op het doek zijn een scheppingsact. Het picturale avontuur begint hier. Door deze eerste handeling te stellen, onderwerpt de kunstenaar zich de facto aan de eisen van het doek, zoals een moeder haar vrijheid opoffert aan de kreten van de pasgeborene. Het schilderij, nog maar pas geboren, neemt reeds de leiding. De schilder krijgt hier een uitvoerende rol toebedeeld, een voorname rol weliswaar.

Leo Jacobs is de bedenker en de meester van het werk, een sterk dynamisch werk dat meerdere facetten bezit die elk bijdragen tot een toch wel evenwichtig vuurwerk dat het geheel vormt, (dit alles in een opmerkelijk evenwicht.) Dit werk kadert zeer goed in ons tijdsbeeld, het is er immers een reflectie van. Getroffen door nieuwsgierigheid en interesse bij het eerste contact, wordt het werk eerst ten volle geapprecieerd wanneer men de inspanning levert het werk in al zijn details te bestuderen.

We raden u daarom aan het werk om te spitten, te doorzoeken, u zal een schat aan helderheid en licht aantreffen, een aangename frisheid en een densiteit aan kleuren.

De grote afmetingen, de gestualiteit en de originaliteit van het werk van Leo Jacobs zijn een aangename ervaring.

Raymond Lacroix

A.I.C.A. (association internationale des critiques d'art.)

(vertaling: Isabelle Raskin)